

انقراض ششم

یک تاریخ غیرطبیعی

الیزابت گلبرت

ترجمه نیک گرگین

مستند و خلاقیت

کُلبِرت، الیزابت، ۱۹۶۱ - م.

Kolbert, Elizabeth

انقراض ششم؛ یک تاریخ غیرطبیعی

الیزابت کُلبِرت؛ ترجمه نیک گرگین.

تهران: نشر ثالث، ۱۳۹۹

۳۶۰ ص.

شابک: ۸ - ۵۴۶ - ۴۰۵ - ۶۰۰ - ۹۷۸

عنوان اصلی:

The Sixth Extinction: an Unnatural History, 2014

انقراض جمعی

نابودی (زیست‌شناسی)

بلاهای زیست‌محیطی

گرگین، نیک، ۱۳۳۸ - مترجم.

رده‌بندی کنگره: QE ۷۲۱/۲

رده‌بندی دیویی: ۵۷۶/۸۴

شماره کتابشناسی ملی: ۶۱۳۹۸۶۰

مشت خارقا

مجله علمی و ادبی

انقراض ششم؛ یک شیخ غم‌مبیزی

الیزابت کُلیرت

ترجمه: نیک گرگین

ویرایش: محمدمهدی ابراهیمی فخاری

طراحی جلد: حمید باهو

صفحه‌آرایی: فریدون سامانی‌پور - لیلا لطیفی

مجموعه ادبیات ترجمه

چاپ اول: ۱۳۹۹ / ۱۱۰۰ نسخه

لیتوگرافی: ثالث

چاپ: سازمان چاپ احمدی

صحافی: نوری

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۴۰۵ - ۵۴۶ - ۸

ISBN: 978-600-405-546-8

کلیه حقوق محفوظ و متعلق به نشر ثالث است.

دفتر مرکزی: خیابان کریمخان زند/ بین ایرانشهر و ماهشهر/ پ ۱۵۰/ طبقه چهارم

فروشگاه شماره یک: خیابان کریمخان زند / بین ایرانشهر و ماهشهر / پ ۱۴۸

فروشگاه شماره دو: اتوبان شهید همت / مجتمع ایران مال / طبقه / شماره ۱۸۳

تلفن گویا: ۸۸۳۱۰۷۰۰ - ۸۸۳۱۰۵۰۰ - ۸۸۳۰۲۴۳۷ - ۸۸۳۲۵۳۷۶-۷

سایت اینترنتی: www.salesspublication.com

پست الکترونیکی: info@salesspublication.com

فهرست

۷	پیشگفتار
۱۱	۱. انقراض ششم
۳۷	۲. دندان‌های ماستودون
۶۹	۳. پنگوئن اولیه
۹۹	۴. اقبال شاخ‌قوچی‌ها
۱۲۷	۵. به آنتروپوسین خوش آمدید
۱۵۳	۶. دریای اطراف ما
۱۷۱	۷. چکاندن اسید
۲۰۱	۸. جنگل و درختان
۲۳۵	۹. جزایر روی خشکی
۲۶۱	۱۰. پانجیای جدید
۲۹۳	۱۱. کرگدن فراصوت را می‌شنود
۳۱۷	۱۲. ژن دیوانگی
۳۴۷	۱۳. چیزهای خاص

پیشگفتار

می‌گویند بهتر است با ابهام شروع شود. این داستان هم همین‌طور است: با ظهور یک گونه‌ی جنس شرح می‌شود که شاید از دویست هزار سال پیش آغاز شد. این گونه‌ی تازه‌ای ندارد؛ هیچ گونه‌ای هنوز نامی ندارد. اما شایستگی داشتن یک نام را دارد.

این یکی هم مثل هر گونه‌ی نوپای دیگر موقعیتی ناپایدار دارد. شمارش اندک است و گستره‌ی زیستی‌اش به نوار کم‌حکمی از شرق آفریقا محدود می‌شود. اما جمعیتش به آرامی افزایش می‌یابد و کم‌کم امکان دارد که دوباره کم شود و به حد چند هزار جفت برسد.

اعضای این گونه‌ی چندان چابک و قوی و بارآور نیستند و بی‌شمار چشمگیری توانایی دست‌وپنجه نرم کردن با مشکلات را دارند. به تدریج به مناطق گوناگونی، با شرایط اقلیمی متفاوت، جانوران درنده‌ی مختلف و طعمه‌های شکار گوناگون پیشروی می‌کنند. چنین می‌نماید که هیچ کدام از محدودیت‌های معمول زیستگاه‌ها یا ویژگی‌های جغرافیایی دست و پایشان را نمی‌بندند. آن‌ها از رودها، فلات‌ها و کوهستان‌ها عبور می‌کنند؛ در مناطق ساحلی حلزون جمع‌آوری می‌کنند و کمی دورتر، در

خشکی پستانداران را شکار می‌کنند. هر کجا ساکن می‌شوند، خود را با آن‌جا سازگار می‌کنند و ابتکار به خرج می‌دهند. وقتی به اروپا می‌رسند با موجوداتی روبرو می‌شوند که بسیار به خودشان شبیهند، اما درشت‌اندام‌تر و شاید عضلانی‌ترند و مدت‌هایی طولانی در آن قاره زندگی کرده‌اند. آن‌ها با ساکنان این قاره جدید آمیزش می‌کنند و سپس به دلیل نامعلومی آن‌ها ۱۰ به کلی نابود می‌کنند.

بعاً ما معلوم شد که این ماجرا پایان ترسناکی داشته است. همین‌طور که جمعیت این گونه زیستی بیش‌تر می‌شود، با جانورانی مواجه می‌شود که دو یا سه و حتی بیست بار از خودش بزرگ‌ترند: گربه‌های عظیم‌الجثه، خرس‌های قدرتمند، لایه‌پشت‌هایی به بزرگی فیل و تنبل‌هایی پنج متری. این گونه‌های زیست‌ندرت بدتر و اغلب وحشی‌ترند ولی از آن‌جا که به کُندی تولیدمثل می‌کنند، اکنون از میان رفته‌اند.

این گونه انسانی همیشه بزرگ، جاور و شکی است، ولی از آب‌ها عبور می‌کند و به جزایری پا می‌گذارد که بدایع تکامل در آن‌ها می‌زیستند: پرندگان که تخم‌هایی به اندازه یک هندوانه می‌گذاشتند، اسب‌هایی آبی به اندازه خوک و مارمولک‌هایی عظیم‌الجثه. اما از آن‌جا که این جانوران با زندگی در انزوا خو گرفته بودند اماکنی لازم را برای دفاع از خود در مقابل این تازه‌واردان یا شاید همراه آن‌ها (بیش از همه موش‌ها) نداشتند و بدین ترتیب بسیاری از آن‌ها از پای درآمدند.

این روند بارها طی هزاران سال تداوم یافت تا این‌که این گونه تهاجمی (که دیگر چندان نوظهور نبود) عملاً در چهار گوشه دنیا پراکنده شد. در این مقطع چندین واقعه کمابیش همزمان رخ داد و باعث شد این موجود (که بعدها نام انسان خردمند را بر خود نهاد)، خود را در ابعاد بی‌سابقه‌ای تکثیر کند. ظرف صد سال جمعیتش دو برابر شد، و باز هم دو برابر و باز هم. جنگل‌های وسیع کاملاً تخریب شدند. انسان‌ها این

کار را عمداً برای سیر کردن شکم خود انجام می‌دهند، اما موجودات زنده را غیر عمدی از قاره‌ای به قاره دیگر منتقل می‌کنند و ترکیب زیستی زمین را عوض می‌کنند.

در این میان، یک دگرگونی اساسی تر و باز هم نیرومندتر در راه است. انسان‌ها با کشف منابع انرژی زیرزمینی شروع به تغییر ترکیب جوی زمین می‌کنند، که به نوبه خود شرایط اقلیمی و ترکیب شیمیایی اقیانوس‌ها را دگرگون می‌کند. برخی از گیاهان و حیوانات می‌توانند با تغییر مکان، خود را با شرایط اقلیم جدید سازگار کنند، مثلاً به کوهستان‌ها صعود کنند و به مناطق قطب مهاجرت کنند. اما شمار عظیمی — در ابتدا صدها و بعد هزاران و نهایتاً شاید سلبین ها — خود را تبعیدی می‌یابند. انقراض‌ها به شدت افزایش می‌یابند و نابود شدن دگرگون می‌شود.

هیچ موجودی پیش از این خیال روی زمین را بدین شکل دگرگون نکرده بود. وقایع مشابه باز هم اتفاق افتاده‌اند، اما در گذشته‌هایی بسیار دور. این سیاره در مواردی بسیار استثنایی شاهد تغییراتی چنین گسترده و دردناک بوده است که باعث کاهش شدید تنوع زیستی شود. زمین در دوران کهن پنج رخداد هولناک را پشت سر گذاشته که در کدام به عنوان یک مقوله خاص طبقه‌بندی شده و به «پنج واقعه عظیم»^۱ معروف شده است. شاید اصلاً تصادفی نباشد که تاریخ این وقایع هولناک تنها وقتی برای انسان آشکار می‌شود که خودش آفریننده واقعه مشابه جدیدی می‌شود. اگرچه هنوز کمی زود است که بفهمیم آیا ابعاد این واقعه کنونی در حد «پنج واقعه عظیم» بوده یا نه، اما در هر صورت نام «انقراض ششم» بر آن می‌نهمیم.

داستان انقراض ششم، که تصمیم گرفته‌ام در باره‌اش صحبت کنم، در سیزده فصل گرد آمده. هر فصل به شکلی نمادین یک گونه زیستی را بررسی

می‌کند؛ مثلاً ماستودون^۱ آمریکایی، ماهیگیرک^۲ بزرگ و شاخ‌قوچی^۳ (که در پایان دوره زمین‌شناسی کرتاسه^۴ همراه با دایناسورها نابود شد). موجوداتی که در فصل‌های اول مورد بحث قرار می‌گیرند، تاکنون منقرض شده‌اند و بخش مربوط به این فصل‌های کتاب، با اتکا به تلاش‌های طبیعی‌دان فرانسوی، ژرژ کوویه^۵، عمدتاً به انقراض‌های بزرگ در گذشته و تاریخ پرپایه و رخم کشفشان می‌پردازد. بخش دوم کتاب تا حدود زیادی به زمان حال حتمس می‌یابد، از جمله جنگل‌های بارانی آمازون که به طور فزاینده‌ای در حال تجزیه و نابودی هستند، و نیز دامنه‌های منطقه آند، که به سرعت گرم می‌شوند. در ادامه مناطق دوردست سد بزرگ مرجانی^۶ بررسی می‌شود.

بنا به عادت روزنامه‌گاری، تصمیم گرفتم به این مناطق ویژه بروم و در ایستگاه‌های تحقیقی حاضر شوم، و همچنین به این دلیل که کسی از من خواست در سفرهای اکتشافی^۷، او ملحق شوم. ابعاد تغییرات جاری به قدری زیاد بود که می‌توانستم با راهنمایی مناسب نشان‌هایی از آن‌ها را در هر جایی پیدا کنم. فصلی از کتاب یک روند نابودی می‌پردازد که کم‌وبیش در حیاط خانه من (و احتمالاً در حیاط خانه شما) هم رخ می‌دهد. اگر انقراض یک گونه خاص موضوع هولناک است، پس انقراض گسترده گونه‌های بی‌شمار بسیار هولناک‌تر است. این موضوع همزمان جالب و شگفت‌انگیز هم هست. در صفحات بعدی تلاش می‌کنم این هر دو جنبه را بررسی کنم، یعنی هیجان ناشی از آنچه می‌آموزیم و وحشتی که این دانسته‌ها به دنبال می‌آورد.

امید من این است که خوانندگان این کتاب نسبت به اهمیت خارق‌العاده لحظه‌ای که در آن زندگی می‌کنند، وقوف یابند.

1. mastodon

2. auk

3. Ammonite

4. Cretaceous

5. Georges Cuvier (1769-1832)

6. Great Barrier Reef: مجموعه بزرگی از آبسنگ‌های مرجانی در اقیانوس آرام. م.